

**ПАРТНЕРСЬКИЙ ПІДХІД ЗА ПРАЦЕЮ В. Ф. ШАТАЛОВА
«ВЧИТИ ВСІХ, ВЧИТИ КОЖНОГО» (1988)**

*Павлова Олена Сергіївна
Херсонський державний університет
аспірант кафедри педагогіки, психології й
освітнього менеджменту імені
проф. Є. Петухова,
pavlolphilosopher@gmail.com*

*Науковий керівник –
д. пед. наук, проф. В. Л. Федяєва*

Актуальність питання обумовлене реалізацією партнерського підходу в умовах сьогодення. Зокрема історичні витоки цього поняття досить ґрунтовно розкрито в педагогіці співробітництва, одним із фундаторів якої є В.Ф. Шаталов. У нашому дослідженні висвітлено досвід, ідеї, методи роботи відомого вченого в шкільній практиці на засадах партнерського підходу.

Розглядаючи працю В.Ф. Шаталова «Вчити всіх, вчити кожного» (1988) ми дійшли висновку, що в цій роботі визначені важливі аспекти професійної діяльності вчителя. Зокрема, «складність вчительської праці в тому, щоб знайти шлях до кожного учня, створити умови для розвитку здібностей, які є в кожному. Але головне – вчитель повинен допомогти учню усвідомити себе особистістю, пробудити потребу в пізнанні себе, життя, світу, виховувати почуття людської гідності, складовою якої є розуміння відповідальності за свої вчинки перед собою, товаришами, школою, суспільством» [1, с. 142]. З огляду на це, В.Ф. Шаталов звертав увагу, що досягнення вихованців залежать від вчителя, а саме його терпіння; наполегливості; впевненості в успішність кожного учня; вміння вчасно допомогти дитині в навчальних або психологічних ситуаціях тощо.

Процес взаємодії учня та вчителя у педагогічній спадщині В.Ф. Шаталова висвітлено крізь призму партнерського підходу. Отже, в контексті нашого дослідження, партнерський підхід визначено як аргументований, гуманний

розподіл навчальної діяльності між усіма учасниками освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини.

У праці «Вчити всіх, вчити кожного» (1988) педагог-новатор розкриває етапи роботи, зокрема засвоєння школярами нових знань:

Перший етап – розгорнуте, образно-емоційне пояснення учням відібраних вчителем параграфів навчального підручника. Здійснення аналізу логічного взаємозв'язку параграфів та навчального матеріалу великими блоками (тема, розділ);

Другий етап – стисле пояснення навчального матеріалу згідно «опорного плакату» (збільшена копія аркуша з «опорними сигналами»), розшифрування закодованої інформації за допомогою різних символів основних понять і логічних взаємозв'язків між ними;

Третій етап – вивчення «опорних сигналів», які отримує кожен учень;

Четвертий етап – пояснення учню особливостей роботи з підручником та аркушем з «опорними сигналами» в процесі виконання домашнього завдання;

П'ятий етап – письмове опрацювання «опорних сигналів» навчального матеріалу на наступному уроці;

Шостий етап – отримання відповідей від учнів зі застосуванням «опорних сигналів» (письмові й усні);

Сьомий етап – постійне повторення й поглиблення вивченого матеріалу (організація взаємодопомоги – «педагогічний десант» – між однокласниками та старшими школярами) [1, С. 143-182].

Отже, новатор вводить педагогічне поняття «педагогічний десант» і визначає його як проміжний методичний прийом, завдяки якому здійснюється «ділова бесіда» між вчителем та учнем щодо навчальних завдань. Наприклад, в процесі розв'язання математичної вправи учнем, яка визначена на дошці, всі інші уважно слідкують за її виконанням, нічого не занотовуючи в зошит. Запам'ятавши теоретичний матеріал, учні працюють самостійно, а перевіривши правильно виконану роботу одного з учнів, вчитель направляє його допомогти своєму товаришеві. І це вже є елемент партнерства. Тому, доброзичливість та

індивідуальні бесіди В.Ф. Шаталова зі школярами уможлиблюють створення ситуацій успіху в шкільній практиці на засадах партнерського підходу.

Зазначимо, що новаторською розробкою педагога є «урок відкритих думок», який передбачав систематичне читання школярами окремих розділів книг, журналів, газет та іншої науково-популярної літератури. Так, у процесі розповіді та аргументації учня щодо встановлених фактів, присутні діти творче аналізують та коментують подану інформацію. З огляду на це В.Ф. Шаталов стверджував: «нехай наші учні помиляються, нехай вони сперечаються з нами, вчителями. Нехай тільки вони ніколи не будуть байдужими!» [1, с. 147]. Тому, враховуючи інноваційність ідей вченого, реалізацію партнерського підходу розглядаємо у взаємодії: вчитель ↔ учень ↔ учень. Однак, важливим чинником навчальної роботи, як визначав В.Ф. Шаталов є контроль з боку батьків. Про що також наголошує Л.С. Виготський: «Те, що сьогодні дитина робить із допомогою дорослих, завтра вона зможе зробити самостійно» [2, с. 448]. У праці «Вчити всіх, вчити кожного» (1988) В.Ф. Шаталов акцентував увагу на здійсненні перевірки батьками встановленого завдання, через аналіз «опорних сигналів» теми уроку. Зокрема, тато або мати порівнюють відповідь дитини за відповідною схемою, визначаючи правильність виконання завдання. З огляду на це, виникає нове освітнє середовище, в педагогічному трикутнику партнерства в якому батьки і вчителі є зацікавленими односторонніми, що об'єднані спільними цілями.

Отже, педагогічна система В.Ф. Шаталова базується на таких освітніх принципах: науковість; систематичність; доступність; наочність; активність тощо. Водночас реалізація партнерського підходу в практичній роботі науковця здійснювалася у злагодженій співпраці учнів, батьків та вчителів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Педагогический поиск / Сост. И.Н. Баженова. – М.: Педагогика, 1988. – 544 с.
2. Выготский Л.С. Избранные психологические исследования / Л. С. Выготский. – Москва: Изд. АПН РСФСР, 1956. – 520 с.